

עריכה: אלי פרה

נושא צמוד-טקסט

"טיפים":

1. בחיבורך העזר בטקסטים לשם אבחנות ולנקיטת עמדה או כדי לגבש לעצמך נקודות חשיבה. כלומר: לאחר שקראת את הקטע, שב רגע ארוך, ואל תמהר "להתנפל" על הנייר ותתחיל לכתוב. חשוב קודם במתינות (יש לך מספיק זמן) וקבע עמדתך לגבי הנושא, רשום לפניך נקודות חשיבה, רעיונות, נתונים ועובדות וכן הלאה. זה "הבשר" של חיבורך. החומר ממנו תרחיב בנושא.
2. בחיבורך התייחס לטקסט, בצורה זו או אחרת (אם אתה מסכים לדעתו של כותב המאמר, או חולק עליו, בפה ולמה) כלומר: צטט מהמאמר כדי שתוכל להתייחס לדברי הכותב ולתוכן הדברים. בציטוט הקפד לשים מילות הציטוט במרכאות. במודגש – **אל תעתיק פסקות ממנו**, אלא התייחס לנושא ולדברי הכותב.
3. הקפד לכתוב במסגרת דרישות הנושא, כלומר: אם אתה מתבקש/ת לכתוב במסגרת מאמר בעיתון, או כמכתב, או כדיון בכיתה, או כל מסגרת שתתבקש, מלא אחר ההוראה וכתוב בהתאם.
4. כתוב תמיד, אבל תמיד! בצמוד לנושא, ואל תסטה ממנו למחוזות עלומים וחסרי קשר לנושא, בקיצור: **"אל תמרח"** כדי למלא דפים ופסקות!
5. הקפד על ניסוח נכון מבחינה תחבירית ולשונית, תוך פיסוק נכון ומוקפד. (נקודות בסוף כל משפט, פסיקים בתוך המשפט, סמני שאלה וקריאה וכדומה)
6. לפני הגשת המבחן, קרא שנית את חיבורך לוודא ולתקן שגיאות לשון, כתיב ופיסוק. וכן לוודא שאתה עצמך מבין את מה שאתה כותב...

הנושא: השפה כביטוי לזהות לאומית. איבוד השפה הוא אות ראשון לאיבוד הזהות הלאומית בכל חברה בכלל ולזהות הלאומית היהודית בפרט.

הנושא: דור עילג מכסה ארץ מאת: מנחם בן

הידרדרות בשפה השפה בקרב הנוער הישראלי היא חלק מן השקיעה הלאומית והרוחנית הכללית.

פרסום המחקר הרב-שנתי שערך אגף כוח-אדם בצה"ל בקרב המתגייסים, שגילה ירידה חמורה ברמת העברית של בני הנוער, לא עורר כמדומה, ריגשה רבה אצלנו. שרת החינוך, למשל, לא נשאלה מה בדעתה לעשות בעניין לאומי מכריע זה, והעיתונות העדיפה להמשיך ולעסוק באופן בלעדי כמעט באינתיפאדה הביטחונית והכלכלית של חיינו. גם ההנחה הצהל"ית שנלוותה לאותו מחקר, על פיה רמת העברית היא מדד משמעותי לרמת הפיקוד, לא הפכה למוקד דיון אסטרטגי.

הייתה כותרת ואיננה עוד, והנוער ממשיך לאבד את העברית לטובת האמריקניזציה והערביזציה של חיינו, ובעיקר לטובת העילגות הכללית. נתן אלתרמן הרי הזהיר מזמן ב"חגיגת קיץ" שלו כי "דור עילג יכסה ארץ/ואבדו מחשבה ולשון". אז מה קרה לנו? איך הפכה חמדת העברית, אחד מהישגיה המרכזיים של הציונות, ויש האומרים המרכזי שבהם, לאסקופה נדרסת – מותר להיות קצת נמלץ לזכר העברית – ואיך מוכנים כמעט כולם להשלים עם מצב רוחני שבו

כמעט כל מותג חדש קרוי בשם אמריקאי, כמעט כל פרסומת חדשה רוויה במילים אמריקאיות, ובמקביל המילים הערביות והמושגים הערביים החודרים לחיינו הולכים וגוברים, החל מן הפרעות שהפכו ל"אינתיפאדה" ועד להפסקת האש שעוד מעט תהפוך ל"הודנה".

בין כך ובין כך הפכה לשון ההוראה בבתי הספר להיות רוויה באקדמיזציה לועזית ועברית דוחה במיוחד. בשיעורי תנ"ך ובבחינות בגרות בתנ"ך שואלים מהי "תקבולת כיאסטית" ומהן "מצוות אפודיקטיות וקזואיסטיות" (כך!) ומילים כמו "מטאפורה" ו"מוטיב" מייצגות את לשון התפלות השוממת של הוראת הספרות העברית בבתי הספר.

גם התחביר העברי הפשוט והנאור של נעורי השתרש ותיפלל את עצמו לאינספור מושגים מאוסים ומיותרים בלי גבול – שלא לדבר על תחומי דקדוק נוספים, רווי מונחים מרתיעים ומטעים, החל מן ה"עיצור והתנועה" הוותיקים אך הדוחים, ועד ל"דיפטונג" החדש והנלעג, שגם את משמעותו נדרשים עכשיו תלמידי השמיניות לשנן בבואם אל הברות בלשון. אין פלא שהנוער בורח מכל זה. מדובר בערימה ענקית של תיפליות, מונחים זרים לנשמה ויומרניות אקדמיות מבחילות הבאות על חשבון הרהיטות העברית כפשוטה. ברור אפוא, מדוע כבר אי אפשר למצוא כמעט בין התלמידים החילוניים אוהבי עברית ותנ"ך, כפי שהיו פעם. הכול טובע בתוך ים העילגות הכללית והמותגים האמריקאיים, ובתוך ים התביעות הלימודיות המיותרות והמושגים הזרים.

הוראת "השפה כמכלול" גרמה נזק עצום. היא הולידה כמות גדולה במיוחד של תלמידים המתקשים לקרוא, יחד עם ממדים אחרים של אקדמיזציה מטומטמת שהגיעה עד לכיתות הנמוכות ביותר ובאה על חשבון הכשרת היסוד בקריאה ובכתיבה, בנוסף לתובענות הגוברת של מקצועות זרי לשון כמו אנגלית ומתימטיקה – כל אלה הביאו למצב עברי בלתי אפשרי בקרב הנוער. מה שמתסכל יותר מכל הוא העובדה שמערכת החינוך הייתה יכולה לתקן את המצב מיסודו, אילו הבינה מה צריך לעשות. אבל נדמה שהיא איננה מבינה. די למשל בהפיכת הקריאה הרהוטה למקצוע חובה מרכזי. הרי היום התלמידים יודעים לענות מהו "דיפתונג" בתורת הלשון ומה זה "קזואיסטי" בפרשנות התנ"ך, אבל אינם יודעים לקרוא פסוק תנכ"י כפשוטו פרהיטות הנכונה. מיותר לציין כי אובדן השפה עלול להיות רק שלב ראשון באיבוד עצמנו לדעת במובן הלאומי. קודם נאבד את העברית, אחר כך נאבד את ציון. במובן הרוחני, הרי כבר איבדנו במידה רבה את שתייהן.

לשפה יש משמעות בזהות הלאומית של כל לאום ולאום, אולם העברית התקנית אינה שגורה בפנינו. "שתי שקל"; "חמש קילו" או "דאחקה" במקום צחוק, "יענו" במקום כלומר; וכן "פאדיחה" במקום כשלון מביך, כל אלה מהווים את שפת הדיבור של רוב התלמידים בארץ. כתוב מכתב מגובה לכותב הקטע, מנחם בן, והסבר או תפריך את טיעוניו: האם אנו אכן דור עילג? היעזר בנושאים אלה כדי לכתוב את החיבור. מהי משמעותה של שפה בחיי חברה, כל חברה, בכל תרבות וזהות לאומית? האם בשפה עילגת יש סכנה, אם כן מהי? אם לא, הסבר מדוע לא. תן דוגמאות מההיסטוריה היהודית (מהעבר הרחוק והקרוב) לביסוס דבריך. נסה בחיבור זה להסביר מדוע בעיני הדור הצעיר לדבר בצורה לא תקנית היא נורמה חברתית ולא אסון לאומי ובעיני המבוגרים זה לא כך.